

גמרא סדורה

מסכת

שבת

פרק: כ"ד

קנג. - קנז:

מהדורה מנוקדת, מפוסקת,
מחולקת לסוגיות ולפסקאות

עם רש"י

יצא לאור על ידי עמותת

"וכל בניך לימודי ה'"

כה אדר פורים תשע"ג

בהצלחה - יגיעת ומצאת - תאמין!!!

להארות והערות
 דניאל ברק ווינט
 טל' - 0526071122
 דוא"ל vinetd@neto.net.il
 עתניאל ד.ד. הר חברון 90407

©

כל הזכויות על הטקסט, ניקוד ופיסוק
 שמורות למכון הישראלי לפרסומים תלמודיים.
 כל הזכויות על החלוקה לסוגיות ופסקאות
 שמורות לעמותת "וכל בניך לימודי ה".

ניתן לצלם ולהדפיס לשם לימוד וללא מטרת רווח.

כ"י

מסכת שבת פרק כ"ד - "מי שהחשיך"

722. קנג, א

משנה

מי שהחשיך בדרך - נותן כיסו לגוי.

ואם אין עמו גוי:

מניחו על החמור.

הגיע לחצר החיצונה - נוטל את הכלים הניטליו בשבת.

ושאינו ניטליו בשבת - מתיר החבלים, והשקין נופליו מאליהם.

גמרא

מאי טעמא שרו ליה רבנן למיתב כיסיה לגוי?

קים להו לרבנן: דאין אדם מעמיד עצמו על ממונו.

אי לא שרית ליה, אתי לאיתויי ארבע אמות ברשות הרבים.

אמר רבא:

דוקא כיסו,

אבל מציאה - לא.

פשיטא! "כיסו" תנו!

מהו דתימא: הוא הדין אפילו מציאה,

והאי דקתני: "כיסו" אורחא דמילתא קתני,

קא משמע לן.

ולא אמרן אלא: דלא אתי לידיה,

אבל אתי לידיה ככיסיה דמי.

איכא דאמרי:

בעי רבא:

מציאה הבאה לידו - מהו?

כיון דאתא לידיה - ככיסיה דמי?

או דילמא: כיון דלא טרח בה - לאו ככיסיה דמי?

תיקו.

723. קנג, א-ב

"אין עמו גוי [- מניחו על החמור]".

טעמא ד"אין עמו גוי".
הא יש עמו גוי - לגוי יהיב ליה.
מאי טעמא?

חמור - אתה מצוה על שביתתו,
גוי - אי אתה מצוה על שביתתו.

חמור וחרש שוטה וקטן - אחמור מנח ליה,
לחרש שוטה וקטן - לא יהיב ליה.
מאי טעמא?

הני - אדם,
האי - לאו אדם.

חרש ושוטה - לשוטה.
שוטה וקטן - לשוטה.

איבעיא להו:
חרש וקטן?

אליבא דרבי אליעזר - לא תיבעי לך,
דתניא:

"רבי יצחק אומר משום רבי אליעזר:
תרומת חרש, ^לא תצא לחולין,
מפני שהוא ספק".

קנג, ב

כי תיבעי לך אליבא דרבנן,
דתנן:

"חמשה לא יתרומו, ואם תרמו אין תרומתן תרומה, אלו הן:
חרש, שוטה, וקטן,
והתורם את שאינו שלו,
וגוי שתרם את של ישראל אפילו ברשותו" (תרומות א,א).
מאי?

לחרש יהיב ליה - דקטן אתי לכלל דעת,
או דילמא: לקטן יהיב ליה - דחרש אתי לאחלופי בגדול פיקח.

איכא דאמרי: לחרש יהיב ליה.

איכא דאמרי: לקטן יהיב ליה.

724. קנג, ב

אין שם לא גוי ולא חמור ולא חרש ולא שוטה ולא קטן - מאי?

"אמר רבי יצחק:

עוד אחרת היתה, ולא רצו חכמים לגלותה".

מאי "עוד אחרת היתה"?

מוליכו 'פחות פחות מארבע אמות'.

אמאי "לא רצו חכמים לגלותה"?

משום: "כבוד אלהים הסתר דבר, וכבוד מלכים חקר דבר" (משלי כה, ב).

והכא, מאי "כבוד אלהים" איכא?

דילמא אתי לאתויי ארבע אמות ברשות הרבים.

תניא:

"רבי אליעזר אומר:

בו ביום גדשו סאה.

רבי יהושע אומר:

בו ביום מחקו סאה".

תניא:

"משל דרבי אליעזר,

למה הדבר דומה?

לקופה מלאה קישואין ודילועין,

אדם נותן לתוכה חרדל והיא מחזקת.

משל דרבי יהושע,

למה הדבר דומה?

לעריבה מלאה דבש,

נותן לתוכה רימונים ואגוזים והיא מקיאה".

725. קנג, ב

אמר מר:
"אין עמו גוי - מניחו על החמור".

והלל מחמיר,
 ורחמנא אמר: **"לא תעשה כל מלאכה"**¹ (שמות כ, י).

אמר רב אדא בר אבהו:
 מניחו עליה כשהיא מהלכת.

והא אי אפשר דלא קיימא להשתין מים ולהטיל גללים,
 ואיכא: עקירה והנחה!

כשהיא, מהלכת מניחו עליה,
 כשהיא עומדת נוטלו הימנה.

אי הכי, אפילו חברו נמי!

אמר רב פפא:
 כל שבגופו חייב חטאת, בחברו - פטור אבל אסור,
 כל שחבירו פטור אבל אסור, בחמורו - מותר לכתחלה.

¹ ויום השביעי שבת לה' אלהיך לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך עבדך ואמתך ובהמתך וגרך אשר בשעריך

726. קנג, ב

אמר רב אדא בר אבהו:

היתה חבילתו מונחת לו על כתיפו - רץ תחתייה עד שמוגיע לביתו.

דוקא רץ, אבל קלי קלי - לא.

מאי טעמא?

כיון דלית ליה היפירא אטי למיעבד עקירה והנחה.

סוף סוף, כי מטא לביתה - אי אפשר דלא קאי פורתא, וקמעיל מרשות הרבים לרשות היחיד!

דנריק ליה כלאחר יד.

727. קנג, ב - קנד, ב

אמר רמי בר חמא:
המחמר אחר בהמתו בשבת,
בשוגג - חייב חטאת,
במזיד - חייב סקילה.

מאי טעמא?

אמר רבה²:
דאמר קרא: **"לא תעשה כל מלאכה אתה ובהמתך"** (שמות כ, י),
בהמתו דומיא דידיה;
מה הוא בשוגג חייב חטאת, במזיד חייב סקילה.
אף בהמתו נמי - בשוגג חייב חטאת, במזיד חייב סקילה.

אמר רבא:
שתי תשובות בדבר:
חדא, דכתוב: **"תורה אחת יהיה לכם לעשה בשגגה.
והנפש אשר תעשה ביד רמה"**³ (במדבר טו, כט-ל),
הוקשה כל התורה כולה לעבודה זרה:
מה עבודה זרה דעביד מעשה בגופיה, הכא נמי עד דעביד מעשה בגופיה.

ועוד:
תנן:
"המחלל את השבת בדבר שחייבין על שגגתו חטאת ועל זדונו סקילה" (סנהדרין סו.).
מכלל דאיכא מידי דאין חייבין על שגגתו חטאת ולא על זדונו סקילה,
ומאי ניהו?
"לאו" דמחמר

לא! תחומין,
ואליבא דרבי עקיבא.
והבערה אליבא דרבי יוסי.

קנד, א רב זביד מתני הכי:

אמר רמי בר חמא:
המחמר אחר בהמה בשבת,
בשוגג - אינו חייב חטאת,
במזיד - חייב סקילה.

מתיב רבא:
"המחלל את השבת בדבר שחייבין על שגגתו חטאת, חייבין על זדונו סקילה".
הא אין חייבין על שגגתו חטאת - אין חייבין על זדונו סקילה!

מי קתני: הא אין חייבין כו'!
הכי קאמר: דבר שחייבין על שגגתו חטאת חייבין על זדונו סקילה,
ויש דבר שאין חייבין על שגגתו חטאת וחייבין על זדונו סקילה,
ומאי ניהו?
מחמר.

² ע"פ מסורת הש"ס.

³ תורה אחת יהיה לכם לעשה בשגגה והנפש אשר תעשה ביד רמה מן האזרח ומן הגר את ה' הוא מגדף ונכרתה הנפש ההיא מקרב עמה

רְבֵּא אַחוּזָה דְרַב מְרִי בַר רַחֵל,
וְאָמְרִי לָהּ: אַבוּהָ דְרַב מְרִי בַר רַחֵל:

לְלִישְׁנָא בְתַרְא, קְשִׁיָּא הָא דְרַב אַכְשָׁרִיָּה לְרַב מְרִי בַר רַחֵל וּמְנִיָּיה בְּפוּרְסִיָּה דְבְּבַל!
דִּילְמָא תְּרִי מְרִי בַר רַחֵל הוּוּ.

הָוָה מִתְּנִי לָהּ שְׂמַעְתָּא⁴ מִשְׁמִיָּה דְרַבִּי יוֹחָנָן לְפָטוּר.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:

הַמְּחַמֵּר אַחֲרֵי בְהִמְתּוֹ בְּשַׁבָּת - פְּטוּר מִכָּלּוּם.

בְּשׂוּגָג - לֹא מִיַּחֲבִיב חֲטָאתָ, דְּהוּקְשָׁה כָּל הַתּוֹרָה כּוֹלָה לְעַבּוּדָה זָרָה,

בְּמִזִּיד - נִמְי לֹא מִיַּחֲבִיב, דְּתַנֵּן:

"הַמְּחַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת בְּדַבָּר שְׁחִיבִין עַל שְׂגָגָתוֹ חֲטָאת וְעַל זְדוֹנוֹ סְקִילָה" (סנהדרין סו.),

הָא 'אִין חֲיִיבִין עַל שְׂגָגָתוֹ חֲטָאת' - אִין חֲיִיבִין עַל זְדוֹנוֹ סְקִילָה.

בְּלֹא נִמְי לֹא מִיַּחֲבִיב, דְּהָוָה לִיה - 'לֹא שְׁנִיתָן לְאַזְהַרְת מִיתַת בֵּית דִּין',

וְכַל 'לֹא שְׁנִיתָן לְאַזְהַרְת מִיתַת בֵּית דִּין' - אִין לֹקִין עָלֶיךָ.

וְאִפִּילוּ לְמֵאן דְּאָמַר: 'לֹקִין' לִיכְתוּב רַחֲמֵנָא: לֹא תַעֲשֶׂה כָּל מְלָאכָה וּבְהִמְתָּךְ, "אַתָּה" לְמָה לִי?

הוּוּ נִיהוּ דְּמִיַּחֲבִיב, בְּהִמְתּוֹ לֹא מִיַּחֲבִיב.

קנר, ב

728. קנד, ב

"הגיע לחצר החיצונה [- נוטל את הפלים הניטליון בשבת.
ושאינן ניטליון בשבת - מתיר החבלים, והשקין נופליו מאיליהם".]

אמר רב הונא:

היתה בהמתו טעונה כלי זכוכית - מביא כרים וכסתות ומניח תחתיה,
ומתיר החבלים והשקין נופלים.

והאנן תנו:

"נוטל את הפלים הניטליון בשבת!"

כי קאמר רב הונא בקרני דאומנא, דלא חזיא ליה.

והא קא מבטל כלי מהיכנו!

בשליפי זוטרי.

מיתיבי:

"היתה בהמתו טעונה טבל ועששיות,
מתיר את החבלים והשקין נופליו,
ואף על פי שמשתברין!"

התם: בכולסא.

דיקא נמי,

דקתני דומיא דטבל;

מה טבל - דלא חזי ליה,

אף הכא נמי - לא חזי ליה.

ומאי "אף על פי שמשתברין"?

מהו דתימא: להפסד מועט נמי חששו,
קא משמע לן.

729. קנוד, ב

תניא:

"דבי שמעון בן יוחי אומר:**היתה בהמתו טעונה שליף של תבואה,****מניח ראשו תחתיה, ומסלקו לצד אחר, והוא נופל מאליו.****חמורו של רבן גמליאל היתה טעונה דבש ולא רצה לפורקה עד מוצאי שבת,****למוצאי שבת מתה."**

והאנן תנו:

"נוטל בלים הניטליו!"

כשהדביש.

הדביש למאי חזי?

לכתיתא דגמלי.

ויתיר חבלים ויפלו שקין!

מיצטרו זיקי.

ויביא כרים וכסתות ויניח תחתיהן!

מטנפי וקמבטל כלי מהיכנו.

והאיכא צער בעלי חיים!

קסבר:

צער בעלי חיים דרבנו.

730. קנד, ב - קנה, א

אבוי אשכחיה ליה לרבה דקא משפשף ליה לבריה אגבא דחמרא.

אמר ליה:

קא משתמש מר בבעלי חיים!

אמר ליה:

צדדין הו,

וצדדין לא גזרו בהו רבנן.

מנא תימרא?

דתנן:

"מתיר חבלים והשקין נופלין".

מאי לאו בחבר גוולקי, דהווי להו צדדין,

וצדדין לא גזרו בהו רבנן.

לא, בחבר אגלווקי, דלא הווי צדדין.

אי נמי,

בלכתא.

איתיביה:

"שתיים בידי אדם, ואחת באילן - נשרה,

ואין עולין לה ביום טוב".

מאי לאו דחק ביה באילן, דהווי להו צדדין, וצדדין אסורין!

לא, דכפיייה לאילן, ואנח סיכוד עילויה דקמשמש באילן.

אי הכי,

אימא סיפא: **"שלוש בידי אדם ואחת באילן - נשרה,**

ועולין לה ביום טוב".

ואי דכפיייה לאילן, אמאי עולין לה ביום טוב?

ואלא מאי צדדין אסורין?

סוף סוף אמאי עולין לה ביום טוב?

אלא: התם - בגוזא פרסכנא דאילן גופיה דופן בעלמא הוא דשוויה.

דיקא נמי,

דקתני: **"זה הכלל: כל אילו שינטל האילן ויכולה לעמוד עולין לה ביום טוב".**

שמע מינה.

לימא פתנאי:

"אין עולין לה ביום טוב.

רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי מאיר:

עולין לה ביום טוב".

מאי לאו, בהא קמיפלגי:

דמר סבר: צדדין אסורין,

ומר סבר: מותרין.

אמר אביי:

לא,

דכולי עלמא צדדין אסורין,

והקא בצדי צדדין קמיפלגי:

מר סבר: צדי צדדין אסורין,

ומר סבר: צדי צדדין מותרין.

רבא אמר:

מאן דאסר בצדדין - אסר נמי בצדי צדדין,

מאן דשרי בצדי צדדין - שרי נמי בצדדין.

איתיביה רב משרשיא לרבא:

"נעץ ^יתד באילן ותלה בה בלבלה

למעלה מעשרה טפחים - אין עירובו עירוב,

למטה מעשרה טפחים - עירובו עירוב."

טעמא דנעץ יתד באילן,

הא - לא נעץ, אפילו למטה מעשרה טפחים אין עירובו עירוב.

והא האי תנא דקאסר בצדדין, וקשרי בצדי צדדין!

אמר רב פפא:

הקא בכלכלה דחוקה עסקינן,

דבהדי דשקיל ליה לעירוב קמניד ליה לאילן, וקמשמש באילן גופיה.

והלכתא:

צדדין - אסורין.

צדי צדדין - מותרין.

אמר רב אשי:

השתא דאמרת: צדדין אסורין,

האי דרגא דמדלא לא לינחיה איניש אדיקלא, דהוו להו צדדין.

אלא, לינחיה אגוואזי לבר מדיקלא,

וכי סליק לא לינח כרעיה אגוואזי, אלא ליתנח אקנין.

קנהא,

731. קנה, א-ב

משנה

מתירין פקיעי עמיר לפני בהמה,
 ומפספסין את הביפין,
 אבל לא את הזירין.
 אין מרסקין: לא את השחת ולא את החרובין לפני בהמה,
 בין דקה ובין גסה.
 רבי יהודה:
 מתיר בחרובין לדקה.

גמרא

אמר רב הונא:
 הוה הו "פקיעין",
 הוה הו "ביפין".
 "פקיעין" - תרי,
 "ביפין" - תלתא.
 "זירין" - דארזי.
 והכי קאמר:
 מתירין פקיעי עמיר לפני בהמה, ומפספסין, והוא הדין לביפין.
 אבל לא את הזירין - לא לפספס ולא להתיר.

אמר רב חסדא:

מאי טעמא דרב הונא?
 קא סבר:
 למטרח באוכלא - טרחינן,
 לשוויי אוכלא - לא משוינן.

רב יהודה אמר:

הוה הו "פקיעין", הוה הו "זירין",
 "פקיעין" - תרי,
 "זירין" - תלתא.
 "ביפין" - דארזי.
 והכי קאמר:
 מתירין פקיעי עמיר לפני בהמה, אבל פספסין - לא,
 וכיפין - פספסין נמי מפספסין, אבל לא הזירין לפספסין אלא להתיר.

אמר רבא:

מאי טעמא דרב יהודה?
 קסבר:
 שווי אוכלא - משוינן,
 מטרח באוכלא - לא טרחינן.

תנן:

"אין מרסקין את השחת ואת החרובין לפני בהמה, בין דקה ובין גסה".
 מאי לאו חרובין דומיא דשחת,
 מה שחת דרביכי, אף חרובין דרביכי.
 אלמא לא טרחינן באוכלא,
 ותיבתייה דרב הונא.

אמר לך רב הונא:
 לא,

שחת דומיא דחרובין.
מה חרובין דאקושי, אף שחת דאקושי.

היכי משפחת לה?

בעילי זוטרי.

תא שמע:

"רבי יהודה:

מתיר בחרובין לדקה."

"לדקה" - אין, לגסה - לא.

אי אמרת בשלמא: תנא קמא סבר: מיטרח באוכלא - לא טרחינן,
שווי משוינן, היינו דקא אמר רבי יהודה **"החרובין לדקה"** נמי שווי אוכלא הוא.
אלא, אי אמרת תנא קמא סבר שווי אוכלא - לא משוינן,
מיטרח באוכלא - מטרחינן, רבי יהודה מתיר בחרובין לדקה, כל שכן לגסה!

מי סברת **"דקה"** דקה ממש?

מאי **"דקה"** - גסה,

ומאי קרי לה **"דקה"** - דדייקא באוכלא.

הא מדקתני רישא: **"בין דקה ובין גסה"** מכלל דרבי יהודה **"דקה"** - דקה ממש קאמר!

קשיא.

תא שמע:

"מחתיבין את הדלועין לפני הבהמה ואת הנבלה לפני הכלבים."

מאי לאו **"דלועין"** דומיא ד**"נבלה"**,

מה **"נבלה"** דרכיכא, אף **"דלועין"** דרכיכי,

אלמא טרחינן באוכלא, ותיבתא דרב יהודה!

אמר לך רב יהודה:

לא, **"נבלה"** דומיא ד**"דלועין"**:

מה דלועין דאשוני, אף נבלה דאשוניא.

והיכי משפחת לה?

בבשר פילי.

אי נמי,

בגוריאתא זוטרי.

תא שמע:

דתני רב חנן מנהרדעא:

"מפרכינן תבן ואספסתא ומערבין."

אלמא: טרחינן באוכלא!

תבן - בתיבנא סריא

אספסתא - בעילי זוטרי.

קנה,ב

732. קנה, ב

משנה

אין אובסין את הגמל, ולא דורסין, אבל מלעיטין.
 ואין מאמירין את העגלים, אבל מלעיטין.
 ומהלקטין לתרנגולין,
 ונותנין מים למורסן, אבל לא גובלין.
 ואין נותנין מים לפני דבורים ולפני יונים שבשוכה,
 אבל נותנין לפני אווזין ותרנגולין, ולפני יוני הרדיסיות.

גמרא

מאי "אין אובסין"?

אמר רב יהודה:
 אין עושין לה אבוס בתוך מעיה.

מי איכא כי האי גוונא?
 אין וכדאמר רב ירמיה מדיפתי:
 לדידי חזי לי ההוא טייעא דאכלא כורא,
 ואטעינא כורא.

"אין מאמירין"

איזו היא המראה' ואיזו היא 'הלעטה'?

אמר רב יהודה:
 'המראה' - למקום שאינה יכולה להחזיר,
 'הלעטה' - למקום שיכולה להחזיר.

רב חסדא אמר:
 אידי ואידי למקום שאינה יכולה להחזיר,
 המראה - בכלי,
 הלעטה - ביד.

מתיב רב יוסף:

"מהלקטין לתרנגולין, ואין צריך לומר שמלקיטין.
 ואין מלקיטין ליוני שוכה וליוני עלייה,
 ואין צריך לומר שאין מהלקיטין".
 מאי "מהלקיטין" ומאי "מלקיטין"?
 אילימא "מהלקיטין" - דספי ליה בידים,
 "מלקיטין" - דשדי ליה קמיהו,
 מפלל: דיוני שוכה ויוני עלייה מישדא קמיהו נמי לא,
 אלא לאו "מהלקיטין" - למקום שאינה יכולה להחזיר,
 "מלקיטין" - למקום שיכולה להחזיר,
 מפלל: המראה בכלי,
 ותיבתיא דרב יהודה!

אמר לך רב יהודה:
 לעולם:

"מהלקיטין" - דספי ליה בידים,
 "מלקיטין" - דשדי ליה קמיהו.
 ודקא קשיא לך יוני שוכה ויוני עלייה מישדא קמיהו נמי לא

הני: מזונותן עליך.
והני אין מזונותן עליך.

כדתניא:

"נותנין מזונות לפני כלב, ואין נותנין מזונות לפני חזיר.
ומה הפרש בין זה לזה?
זה - מזונותיו עליך,
וזה - אין מזונותיו עליך."

אמר רב אשי:

מתניתין נמי דיקא:

"אין נותנין מים לפני דבורים ולפני יונים שבשוכה,
אבל נותנין לפני אוזיו ולפני תרגוליו ולפני יוני הרדיסיות."

מאי טעמא?

לאו משום דהני - מזונותן עליך,
והני - אין מזונותן עליך.

וליתעמיה, מאי איריא מ'א?

אפילו חיטי ושערי נמי - לא!

אלא: שאני מ'א דשכיחי באגמא

דרש רבי יונה אפיתחא דבי נשיא:

מאי דכתיב: "ידע צדיק דין דלים"? (משלי כט, ז)

ידע הקדוש ברוך הוא בכלב שמזונותיו מועטין, לפיכך שוהה אכילתו במעיו שלשה ימים.
כדתנן:

"במה תנקה אכילתו במעיו ויהא טמא?

בכלב שלשה ימים מעת לעת,

ובעופות ובדגים כדי שתפול לאור ותשרף."

אמר רב המנונא:

שמע מינה: אורח ארעא למשדא אומצא לכלבא.

וכמה?

אמר רב מרי:

משח אודניה, וחוטרא אבתריה.

הני מילי בדברא,

אבל במתא לא דאתי למסרה.

אמר רב פפא:

לית דעניא מכלבא,

ולית דעתיר מחזירא

תניא כותיה דרב יהודה:

"איזו היא המרצה ואיזו היא הלעטה?"

'המרצה' - מרביצה, ופוקס את פיה ומאכילה פרשינו ומים בבת אחת.

'הלעטה' - מאכילה ומשקה, ונותנין פרשינו בפני עצמן ומים בפני עצמן."

733. קנה, ב - קנו, א

"מִהֶלְקֵטִין לְתַרְגּוּלֵיוֹ, [וְנוֹתְנֵין מִים לְמוֹרְסוֹ, אֲבָל לֹא גוֹבְלִין]".

אָמַר אַבְי:

אָמְרִיתָה קַמְיָה דְקָר:

מִתְנַתִּין מְנִי?

וְאָמַר לִי: רַבִּי יוֹסִי בַר יְהוּדָה הִיא.

דִּתְנִיא:

"אֶחָד נוֹתֵן אֶת הַקֶּמַח וְאֶחָד נוֹתֵן לְתוֹכוֹ מִים,

הָאֶחָדוֹן - חַיִּיב

דְּבַרֵי רַבִּי.

רַבִּי יוֹסִי בַר יְהוּדָה אוֹמֵר:

אֵינוֹ חַיִּיב עַד שְׂיִגְבֵּל".

דִּלְמָא: עַד כָּאֵן לֹא קָאָמַר רַבִּי יוֹסִי בַר יְהוּדָה הֵתֵם אֱלָא קִמַּח דְּבַר גִּיבּוּל הוּא, אֲבָל מוֹרְסוֹן דְּלֹאֵו בַר גִּיבּוּל הוּא, אֲפִילוּ רַבִּי יוֹסִי בַר יְהוּדָה מוֹדָה?

לֹא סִלְקָא דְעַתְדָּה,

דִּתְנִיא בְּהַדְיָא:

"אֵין נוֹתְנֵין מִים לְמוֹרְסוֹ,

דְּבַרֵי רַבִּי.

רַבִּי יוֹסִי בַר יְהוּדָה אוֹמֵר:

נוֹתְנֵין מִים לְמוֹרְסוֹן".

תְּנוּ רַבְנָן:

"אֵין גוֹבְלִין אֶת הַקְּלִי.

וַיֵּשׁ אוֹמְרִים: גוֹבְלִין".

מֵאֵן "יֵשׁ אוֹמְרִים"?

אָמַר רַב חֲסֵדָא:

רַבִּי יוֹסִי בַרְבִּי יְהוּדָה הִיא.

וְהֵנִי מִילֵי הוּא דְמִשְׁנֵי.

קנו, א

הִיכִי מִשְׁנֵי?

אָמַר רַב חֲסֵדָא:

עַל יָד עַל יָד.

"וְשׁוֹיֵן שְׁבוּחֵשׁוֹן אֶת הַשְּׁתִית בְּשַׁבָּת,

וְשׁוֹתִים זֵיתוֹם הַמְצָרִי".

וְהֵאמְרַת: "אֵין גוֹבְלִין"!

לָא קִשְׂיָא:

הָא - בְּעֵבֶה,

הָא - בְּרִכָּה.

וְהֵנִי מִילֵי הוּא דְמִשְׁנֵי.

היכי משני?

אמר רב יוסף:

בחול - נותן את החומץ ואחר כך נותן את השתית,
בשבת - נותן את השתית ואחר כך נותן את החומץ.

לוי בריה דרב הונא בר חייא אשכחיה לגבלא דבי נשיה דקא גביל, וספי ליה לתוריה.
בטש ביה.

אתא אבוה אשכחיה,

אמר ליה: הכי אמר אבוה דאמך משמיה דרב,
ומנו?

רבי ירמיה בר אבא:

גובלין ולא מספין, ודלא לקיט בלישניה מלקיטין⁵ ליה.

והני מילי הוא דמשני.

היכי משני?

אמר רב יימר בר שלמיה משמיה דאבוי:
שתי וערב.

והא לא מערב שפיר!

אמר רב יהודה:

מנערו לכלי.

כתיב אפינקסיה דזעירי:

אמרית קדם רבי,

ומנו?

רבי חייא.

מהו לגביל?

אמר: אסור.

מהו לפרק?

אמר: מותר.

אמר רב מנשיא:

חד קמי חד,

תרי קמי תרי - שפיר דמי.

תלתא קמי תרי - אסור.

רב יוסף אמר:

קב ואפילו קבנים.

עולא אמר:

כור, ואפילו כוריים.

⁵ על פי דקדוקי סופרים ועוד.

כתיב אפינקסיה דלוי:

אמרית קדם רבי,

ומנו?

רבינו הקדוש,

על דהוו גבלין שתיאא בבבל,

והוה צוח רבי,

ומנו?

רבינו הקדוש,

על דהוו גבלין שתיאא,

ולית דשמיע ליה,

ולית חילא בידיה למיסר, מדרבי יוסי ברבי יהודה.

734. קנו, א

כתיב אפינקסיה דרבי יהושע בן לוי:
האי מאן דבחד בשבא - יהי גבר ולא תדא ביה.

מאי "ולא תדא ביה"?

אילמא: ולא חד לטיבו,

והאמר רב אשי:

אנא בחד בשבא הוא!

אלא לאו תדא לבישו,

והאמר רב אשי:

אנא ודימי בר קקוזתא הוון בחד בשבא,

אנא - מלך,

והוא - הוה ריש גנבי!

אלא, אי כולי לטיבו, אי כולי לבישו.

מאי טעמא?

דאיברו ביה אור וחושך.

האי מאן דבתרי בשבא - יהי גבר רגון.

מאי טעמא?

משום דאיפליגו ביה מיא.

האי מאן דבתלתא בשבא - יהי גבר עתיר וזנאי יהא.

מאי טעמא?

משום דאיברו ביה עשבים.

האי מאן דבארבעה בשבא - יהי גבר חכים ונהיר.

מאי טעמא?

משום דאיתלו ביה מאורות.

האי מאן דבחמשה בשבא - יהי גבר גומל חסדים.

מאי טעמא?

משום דאיברו ביה דגים ועופות.

האי מאן דבמעלי שבתא - יהי גבר חזון.

אמר רבי נחמן בר יצחק:
חזרן במצות.

האי מאן דבשבתא יהי - בשבתא ימות,
על דאחילו עלוהי יומא רבא דשבתא.

אמר רבא בר רב שילא:
וקדישא רבא יתקרי.

אמר להו רבי חנינא:
פוקו אמרו ליה לבר ליואי:
לא מזל יום גורם, אלא מזל שעה גורם.

האי מאן דבחקמה - יהי גבר זיונתן.
יהי אכיל מדיליה ושתהי מדיליה,
ורזוהי גליין,
אם גניב - לא מצלח.

האי מאן דבכוכב נוגה - יהי גבר עתיר וזנאי יהי.

מאי טעמא?

משום דאיתיליד ביה נורא.

האי מאן דבכוכב - יהי גבר נהיר וחסים,
משום דספרא דחמה הוא.

האי מאן דבלבנה - יהי גבר סביל מרעיו,
בנאי וסתיר, סתיר ובנאי,
אכיל דלא דיליה, ושתהי דלא דיליה, ורזוהי כסין.
אם גניב - מצלח.

האי מאן דבשבתאי - יהי גבר מחשבתיה בטליון.

ואית דאמרי:
כל דמחשבין עליה בטליון.
האי מאן דבצדק יהי גבר צדקו.

אמר רבי נחמן בר יצחק:
יצדקו במצות.

האי מאן דבמאדים - יהי גבר אשיד דמא.

אמר רבי אשי:
אי אומנא, אי גנבא, אי טבחא, אי מוהלא.

אמר רבה:
אנא במאדים הוא!

אמר אבוי:
מר נמי עניש וקטיל.

735. קנו, א

איתמר:

רבי חנינא אומר:

מזל מחכים, מזל מעשיר,

ויש מזל לישראל.

רבי יוחנן אומר:

אין מזל לישראל.

ואזדא רבי יוחנן לטעמיה,

דאמר רבי יוחנן:

מניין שאין מזל לישראל?

שנאמר: "פה אומר ה': אל דרך הגוים אל תלמדו ומאתות השמים אל תחתו,

כי יחתו הגוים מהמה" (ירמיה י, ב) - גויים "יחתו", ולא ישראל.

ואף רב סבר אין מזל לישראל,

דאמר רב יהודה אומר רב:

מניין שאין מזל לישראל?

שנאמר: "ויצא אתו החוצה"⁶ (בראשית טו, ה),

אמר אברהם לפני הקדוש ברוך הוא:

רבוננו של עולם: "בן ביתי יורש אתי"⁷ (בראשית טו, ג),אמר לו: לאו, "כי אם אשר יצא ממעיך"⁸ (בראשית טו, ד).

אמר לפניו: רבוננו של עולם נסתכלתי באיצטגנינות שלי, ואיני ראוי להוליד בן!

אמר ליה: צא מאיצטגנינות שלך, שאין מזל לישראל!

מאי דעתך?

דקאי צדק במערב, מהדרנא ומוקמינא ליה במזרח.

והיינו דכתיב: "מי העיר ממזרח צדק וקראהו לרגלו"⁹ (ישעיה מא, ב).

קנו, ב

ומדשמואל נמי - אין מזל לישראל.

דשמואל ואבלט הוו יתבי, והוו קאזלי הנך אינשי לאגמא.

אמר ליה אבלט לשמואל: האי גברא אזיל ולא אתי, טריק ליה חיויא ומיית.

אמר ליה שמואל: אי בר ישראל הוא, אזיל ואתי.

אדיתבי אזיל ואתי, קם אבלט שדיה לטוגייה, אשכח ביה חיויא דפסיק ושדי בתרתיה גובי.

אמר ליה שמואל: מאי עבדת?

אמר ליה: כל יומא הוה מרמינן ריפתא בהדי הדדי ואכלינן.

האידינא הוה איכא חד מינן דלא הוה ליה ריפתא, הוה קא מיכסף.

אמינא להו: אנא קאימנא וארמינא.

כי מטאי לגביה, שואי נפשיא כמאן דשקילי מיניה, כי היכי דלא ליכסף.

אמר ליה: מצוה עבדת.

נפק שמואל ודרש: "וצדקה תציל ממות" (משלי י, ב) - ולא ממיתה משונה, אלא ממיתה עצמה.

ומדרבי עקיבא נמי - אין מזל לישראל.

דרבי עקיבא הווא ליה ברתא, אמרי ליה בלדאי: ההוא יומא דעיילה לבי גנא, טריק לה חיויא, ומיתא.

הוה, דאיגא אמילתא טובא.

ההוא יומא שקלתא למכבנתא, דצתא בגודא, איתרמי איתיב בעיניה דחיויא.

לצפרא כי קא שקלה לה, הוה קא סריד ואתי חיויא בתרה.

אמר לה אבוה: מאי עבדת?

בפניא אתא עניא, קרא אכבא והוה טרידי כולי עלמא בסעודתא, וליכא דשמעיה.

⁶ ויצא אתו החוצה ויאמר הבט נא השמימה וספור הכוכבים אם תוכל לספור אותם ויאמר כה יהיה זרעך⁷ הן לי לא נתת זרע והנה בן ביתי יורש אתי⁸ והנה דבר ה' אליו לאמור לא ירשך זה כי אם אשר יצא ממעיך הוא ירשך⁹ מי העיר ממזרח צדק וקראהו לרגלו יתן לפניו גויים ומלכים ירד יתן כעפר חרבו כקש נדף קשתו

קאימנא, שקלתי לריסתנאי דיהבית לי, יהבתיה ניהליה.

אמר לה: מצוה עבדת.

נפק רבי עקיבא ודרש: **"וצדקה תציל ממות"** - לא ממיתה משונה, אלא ממיתה עצמה.

ומדרב נחמן בר יצחק נמי - אין מזל לישראל.

דאימיה דרב נחמן בר יצחק אמרי לה כלדאי:

בריד גנבא הוה.

לא שבקתיה גלויי רישיה.

אמרה ליה: כסי רישיה, כי היכי דתיהוי עלך אימתא דשמאי, ובעי רחמי.

לא הוה ידע אמאי קאמרה ליה.

יומא חד יתיב קא גריס תותי דיקלא, נפל גלימא מעילויה רישיה, דלי עיניה חזא לדיקלא,

אלמיה יצריה, סליק, פסקיה לקיבורא בשנייה.

736. קנו, ב - קנז, א

מְשָׁנָה

מִחְתִּינִין אֶת הַדְּלוּעִין לְפָנֵי הַבְּהֵמָה, וְאֶת הַנְּבֵלָה לְפָנֵי הַכְּלָבִים.
רַבִּי יְהוּדָה אָמַר:
אִם לֹא הִיְתָה נְבֵלָה מְעַרְבַּ שְׁבֵת - אֲסוּרָה,
לְפִי שְׂאִינָה מִן הַמוֹכֵן.

גְּמָרָא

אִיתְמַר: (ער"ל שח"ז - סימן)
 אָמַר עוּלָא:
 הֵלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה.

וְאֵף רַב סָבַר:
 הֵלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה.
 מִדְּכַרְכֵי דְזוּזֵי דְרַב אָסַר,
 וְשִׁמוּאֵל שָׂרִי.

וְאֵף לִוֵּי סָבַר:
 הֵלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה.
 כִּי הָא דְלוּי כִּי הוּוּ מֵיִיתֵי טְרִיפְתָּא לְקַמֵּיהּ כְּיוֹמָא טָבָא - לָא הָוֵה חֲזִי לָהּ,
 אֶלְא כִּי יִתִּיב אַקִּילְקִלִיתָא.
 דְאָמַר: דִּילְמָא לֹא מִתְכַּשְׂרָא, וְאִפִּילוּ לְכָלְבִים לָא חֲזִיא.

וְשִׁמוּאֵל אָמַר:
 הֵלְכָה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן.

וְאֵף זְעִירֵי סָבַר:
 הֵלְכָה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן.
 דִּתְנִן:

"**בְּהֵמָה שְׁמֵתָה - לֹא יִזְזָנָה מִמְּקוֹמָה**" (ביצה כו:),
 וְתִרְגְּמָא זְעִירֵי:
 בְּבִהֵמַת קַדְשִׁים, אֲבָל בְּחוּלִין שְׁפִיר דְמִי.

וְאֵף רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר:
 הֵלְכָה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן.

וּמִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הֲכִי?
 וְהָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:
 הֵלְכָה כְּסֵתָם מִשְׁנָה,
 וְתִתְנִן:

"**אִיוּ מְבַקְעִין עֲצִים:**

מִן הַקּוֹרוֹת,
וְלֹא מִן הַקּוֹרָה שְׁנֹשְׁבָרָה בְּיוֹם טוֹב!"

רַבִּי יוֹחָנָן, הֵהוּא כְּרַבִּי יוֹסִי בַר יְהוּדָה מִתְנִי לָהּ.

תָּא שְׁמַע:
"מִתְחִילִין בְּעֵרִימַת הַתְּבוֹן, אֲבָל לֹא בְּעֲצִים שְׁפִימוּקְצָה!"

הֵתָם בְּאַרְזֵי וְאַשׁוּחֵי דְמוּקְצָה מִחֲמַת חֶסְרוֹן כִּיס,

אפילו רבי שמעון מודה.

תא שמע:

**"אין משקין ושוחטין את המדבריות.
אבל משקין ושוחטין את הביתות!"**

רבי יוחנן סתמא אחרינא אשכח:

"בית שמאי אומרים:

מגביהין מעל השלחן עצמות וקליפין,

ובית הלל אומרים:

מסלק את הטבלה בולה ומנערה" (שבת קמג,א).

ואמר רב נחמן:

אנו אין לנו אלא:

בית שמאי כרבי יהודה,

ובית הלל כרבי שמעון.

פליגי בה,

רב אחא ורבינא:

חד אמר: בכל השבת כולה - הלכה כרבי שמעון, לבר ממוקצה מחמת מיאוס,

ומאי ניהו?

נר ישן.

וחד אמר:

במוקצה מחמת מיאוס נמי הלכה כרבי שמעון, לבר ממוקצה מחמת איסור,

ומאי ניהו?

נר שהדליקו בה באותה שבת,

אבל מוקצה מחמת חסרון כים, אפילו רבי שמעון מודה.

דתנן:

"כל הכלים ניתלין בשבת,

חוץ ממסר הגדול, ויתד של מחרישה" (שבת קכג:).

737. קנז, א

מְשָׁנָה

מְפִירִין נְדָרִים בְּשַׁבָּת,
וְנִשְׁאַלְיוּ לְנְדָרִים שֶׁהוּא לְצוּרֶה שַׁבָּת.

וּפּוֹקֵקִין אֶת הַמְּאוֹר,
וּמוֹדְדִין אֶת הַמְּטָלִית,
וּמוֹדְדִין אֶת הַמְּקוּהָ.
וּמַעֲשֶׂה בְיָמֵי אָבִיו שֶׁל רַבִּי צְדוֹק וּבְיָמֵי אָבִא שְׂאוּל בֶּן בְּטָנִית,
שֶׁפָּקְדוּ אֶת הַמְּאוֹר בְּטָפִיחַ,
וְקִשְׂרוּ אֶת הַמְּקִידָה בְּגָמִי, לִידַע אִם יֵשׁ בְּגִיגִית פּוֹתַח טַפַּח אִם לֹא,
וּמַדְבְּרִיהֶם לְמַדְנָה, שֶׁפּוֹקֵקִין וּמוֹדְדִין וְקוֹשְׂרִין בְּשַׁבָּת.

גְּמָרָא

אִיבְעִיא לְהוּ:
הַפְּרָה: בֵּין לְצוּרֶה, וּבֵין שְׁלֵא לְצוּרֶה,
וְשִׂאֵלָה:
לְצוּרֶה - אִין,
שְׁלֵא לְצוּרֶה - לֹא.
וּמִשּׁוּם הַכִּי קַפְלִינְהוּ מִהֲדָדִי,
אוּ דִילְמָא:
הַפְּרָה נְמִי,
לְצוּרֶה - אִין,
שְׁלֵא לְצוּרֶה - לֹא,
וְהָא דְקָא פְּלִיג לְהוּ מִהֲדָדִי - מִשּׁוּם: דְּהַפְּרָה - אִין צְרִיךְ בֵּית דִּין,
וְשִׂאֵלָה - צְרִיכָה בֵּית דִּין?

תָּא שְׁמַע:

דְּתַנִּי זוּטֵי דְבֵי רַב פֶּפְא:
"מְפִירִין נְדָרִים בְּשַׁבָּת - לְצוּרֶה שַׁבָּת".
"לְצוּרֶה שַׁבָּת" - אִין,
"שְׁלֵא לְצוּרֶה שַׁבָּת" - לֹא.

לִישְׁנָא אַחֲרִינָא.

אִיבְעִיא לְהוּ:
"לְצוּרֶה" - אַתְרוּוִינְהוּ קַתְנִי, וְשְׁלֵא לְצוּרֶה - לֹא,
אַלְמָא: הַפְּרַת נְדָרִים מַעַת לְעַת,
אוּ דִילְמָא: כִּי קַתְנִי "לְצוּרֶה" - אִשְׁאֵלָה הוּא דְקַתְנִי,
אַבְל הַפְּרַת נְדָרִים - אִפִּילוּ שְׁלֵא לְצוּרֶה,
אַלְמָא: הַפְּרַת נְדָרִים כָּל הַיּוֹם.

תָּא שְׁמַע:

דְּתַנִּי רַב זוּטֵי דְבֵי רַב פֶּפְא:
"מְפִירִין נְדָרִים בְּשַׁבָּת - לְצוּרֶה שַׁבָּת".
"לְצוּרֶה שַׁבָּת" - אִין,
שְׁלֵא לְצוּרֶה שַׁבָּת - לֹא,
אַלְמָא: הַפְּרַת נְדָרִים מַעַת לְעַת.

אָמַר רַב אֲשִׁי:

וְהָאֲנִי תַנְנִי:

"הפרת נדרים - כל היום,
ויש בדבר להקל ולהחמיר,
ביצד?
נדרה לילי שבת - מיפר לילי שבת ויום השבת עד שתחשך.
נדרה עם חשכה - מיפר עד שלא תחשך,
שאם לא הפר משחשכה - אינו יכול להפר" (נדרים עו:).

תנאי היא,
דתנאי:
"הפרת נדרים - כל היום.
רבי יוסי בר יהודה ורבי אלעזר ברבי שמעון אמרו:
מעט לעת".

738. קנז, א

"וְנִשְׁאַלִים לְנִדְרִים".

איבעיא להו:
כִּשְׁלֵא הָיָה לוֹ פְּנָאי,
אוּ דְלִמָּא אֶפִּילוּ הָיָה לוֹ פְּנָאי?

תָּא שְׁמַע:
דְּאִזְדַּקִּיקוּ לִיהַ רַבְּנֵי רַבִּי זִוְטְרָא בְּרִיהַ דְּרַב זִירָא וְנָשְׂרוּ לִיהַ נִדְרֵיהַ,
וְאָף עַל גַּב דְּהִתּוּה לִיהַ פְּנָאי.

739. קנז, א-ב

"שפקו את המאור בטפיח וקשרו את המקידה בגמי".

אמר רב יהודה אמר רב:

הילקטי קטנה היתה בין שני בתים,

וטומאה היתה שם ^ וגיגית סדוקה מונחת על גבן.

ופקו את המאור בטפיח, וקשרו את המקידה בגמי,

לידע אם יש שם בגיגית פותח טפח אם לאו.

קנז, ב

740. קנז, ב

"ומדבריהם למדנו שפוקקין ומודדין וקושרין בשבת".

עולא איקלע לבי ריש גלותא.

חזייה לרבה בר רב הונא דיתיב באוונא דמיא וקא משח ליה.

אמר ליה:

אימר דאמרי רבנן: מדידה דמצנה, דלאו מצנה מי אמור?

אמר ליה:

מתעסק בעלמא אנא.

הדרן עלך מי שהחשיך
וסליקא לה מסכת שבת